

5 minuta sa...

Ivanom Sekulovićem

Pristupanje Evropskoj uniji nije samo državno i strateško pitanje prvog reda, već je postalo i egzistencijalno. Recimo, da smo ove godine bili članica EU, mogli smo koristiti njena izdašna sredstva za unapređenje zdravstvenog sistema. Samo u okviru Evropskog socijalnog fonda izvršena je prenamena sredstava u visini od 1,4 milijarde evra za izgradnju bolnica i zapošljavanje zdravstvenih radnika, kaže za Novi magazin Ivan Sekulović, saradnik Centra za demokratiju i konsultant za socijalnu politiku.

Srbija uveliko kasni u ispunjavanju uslova za pristupanje Evropskoj uniji.

Srbija ne da kasni u ispunjavanju uslova za pristupanje EU već trenutno deluje da su njene vlasti potpuno odustale od tog navodno najvažnijeg strateškog prioriteta. Sve i da nije bilo epidemije i društvene i ekonomsko krize koju je ona izazvala, ovu godinu bismo završili bez ijednog otvorenog novog poglavlja i bez suštinskog napretka u bilo kom od već otvorenih. Prema njavama iz Brisela, ali i izjavama domaćih zvaničnika, sledeća na redu za otvaranje bila su poglavlja o slobodi kretanja radnika i o socijalnoj politici i zapošljavanju. Ova poglavљa imaju za cilj da podrže uskladivanje između ponude i potražnje na tržištu koji čine Evropska unija i zemlja koja joj pristupa, u ovom slučaju Srbija.

Drugim rečima, pružaju podršku privrednom rastu tako što omogućavaju cirkulaciju radne snage na način da svaka strana dobije najviše za sebe – EU naše kvalifikovane radnike ili nedostajuće profile, dok bi Srbija, u teoriji, trebalo da dobije veći nivo evropskih investicija jer bi zaposlenima u evropskim kompanijama koje ulažu u našu privredu i njihovim potrošicama dala tretman jednak našim državljanima.

Sve ovo odvija se pod "kapom" glavnih strateških ciljeva EU, u koje spada postizanje inkluzivnog privrednog rasta, dakle onog od kojeg će koristi

imati svi članovi društva, pa će time i siromaštvo biti smanjeno. Kada se ovome doda još značajnija obaveza koju su Ujedinjene nacije formulisale i koja važi za sve njene članice, name, da do 2030. svi oblici siromaštva budu iskorenjeni, onda je jasno da Srbija nije na dobrom putu. Na primer, vlasti u Srbiji godinama unazad ignorisu činjenicu da iznos socijalne pomoći ne pomaže pojedincima i potrošicama da se izdignu iz siromaštva. Ta razlika je, zapravo, ogromna: u rizik od siromaštva dospevate ako imate prihod u iznosu od 19.381 dinara mesečno, dok je iznos socijalne pomoći za pojedinca više nego dvostruko manji od toga – svega 8.626 dinara mesečno. Što je još gore, taj iznos ne "dobacuje" čak ni do nivoa linije apsolutnog siromaštva koja iznosi 12.286 dinara, koliko vam je potrebno da zadovoljite osnovne životne potrebe na mesečnom nivou.

U Godišnjem izveštaju Evropske komisije, u delu o Poglavlju 19 posvećenom socijalnoj politici i zapošljavanju, konstatuje se da je Vlada Srbije usvojila Akcioni plan za harmonizaciju s pravilima EU, ali i da nam predстоji još mnogo posla na realizaciji tog plana. Šta najvažnije treba da se uradi?

Realizacija tog plana, zapravo, još nije ni započela od njegovog usvajanja u maju ove godine. Realno, to je bilo teško očekivati u kontekstu raspisanih parlamentarnih izbora, a epidemija je, može se slobodno reći, do kraja ugasila redovne funkcije izvršne vlasti, koja je nosilac realizacije ovog dokumenta. Pritom, nije reč o bilo kakvom planu među stotinama sličnih koje je Vlada usvajala proteklih godina i koji su ostali mrtvo slovo na papiru. Radi se o delu ugovora koji smo mi kao država potpisali sa EU, Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju iz 2008. godine, koji u članu 101. predviđa da će Srbija i EU sarađivati u oblasti socijalne politike.

Akcioni plan za Poglavlje 19 predstavlja razradu te ugovorne obaveze

koja predviđa izuzetno važne reforme kojima bi bili unapređeni i životni standard i uslovi života i rada celokupnog stanovništva. Tako bi kroz reformu Zakona o radu svi radnici dobili pravo da ih poslodavci unapred i na transparentan način obaveste o tome koliko će i kada za njih raditi i koliko će za to biti plaćeni, što je danas malteno postala privilegija u Srbiji u kojoj vlada epidemija nenajavljenog i neplaćenog prekovremenog rada. Bile bi uvedene i neke, za naše uslove, revolucionarne kategorije, poput desetodnevног plaćenog godišnjeg odsustva za očeve povodom rođenja deteta radi njegove nege (nevezano od odsustva majke) i petodnevног plaćenog godišnjeg odsustva za negu člana domaćinstva. Dobili bismo još 120 novih inspektora rada, što je povećanje od čak 50 odsto u odnosu na njihov aktuelni broj. Konačno bismo dobili godinama unazad obećane zakone o socijalnom preduzetništvu i rodnoj ravnopravnosti, kao i strategiju socijalne zaštite čije deceniju dugo odsustvo možda najbolje pokazuje koliko je vladajućoj garnituri zapravo stalo do te oblasti.

Dakle, sve nabrojano iz Akcionog plana podrazumeva da bi moći i blagostanje u našoj zemlji bili pravičnije raspoređeni, tako da ih uživaju mnogi, a ne samo uzak krug privilegovanih.

Pojedini stručnjaci i sindikati očekuju da će zbog aktuelne ekonomске krize stotine hiljada radnika ostati bez posla. Posle prvobitne euforije država danas priznaje da su gotovo iscrpljene rezerve za podršku privredi. Kako vidite socijalnu sliku srpskog društva u 2021. i u narednim godinama?

Tanka rezerva je potrošena i sada je vlast očigledno u problemu. To je posledica nemogućnosti da SNS ispunji obećanje dato Zapadu da će zemlju uvesti u EU i rešiti pitanje Kosova, a objektivno obe te stvari moguće su biti

rešene u poslednjih osam godina.

Zbog ovih strateških promašaja i bezizlazne pozicije u koju je režim sebe stavio jedini izlaz koji mu preostaje je da dodatno upregne svoju propagandnu mašineriju. Kao što znamo, i pre epidemije vođena je velika debata o tome koliko su validni podaci o kretanjima na tržištu rada koje objavljuje Republički zavod za statistiku. Čak je i Evropska komisija izražavala ozbiljne sumnje u tom pogledu. Polemika je buknula ove godine objavljivanjem neobičnih statističkih podataka i još čudnijih zvaničnih tumačenja koja se tiču stopa zaposlenosti, odnosno nezaposlenosti tokom epidemije. Slično možemo da primenimo i na ocenu kretanja stope rizika od siromaštva, koja navodno beleži trend (minimalnog) smanjenja proteklih nekoliko godina. Postoje razne tehničke indirektnе manipulacije kod sprovođenja statističkih istraživanja, recimo kroz trening anketara i njihovo usmeravanje, na primer, u slučaju utvrđivanja stope siromaštva – na anketiranje domaćinstava s višim prihodima. Uostalom, slične tehnike SNS obilato koristi radi opstanaka na vlasti, razvivši paralelni "kapilarni" sistem društvene statistike u cilju ucenjivanja birača.

U svetu svega ovoga možemo lako da dobijemo od vlasti znatno lepušu socijalnu sliku kako 2021. tako i u godinama posle. Međutim, globalizovani svet funkcioniše po principu spojenih sudova. Ako UN upozoravaju na katastrofalni porast siromaštva narednih godina, što će pogoditi i razvijeni svet, kako je moguće da se kod nas ne očekuju takve posledice? Zbog toga se bojim da će se srpsko društvo sve više deliti na one koji imaju i one koji nemaju. I to ne samo u materijalnom smislu nego i u pogledu jednakosti šansi za lečenje, školovanje, dostojanstven posao i sve ono što omogućava dostojanstven život.

S. R.

